

МОВОЮ СМАЙЛИКІВ, АБО НОВІ ЗНАКИ У МОВІ

Спілкування користувачів у Інтернеті відбувається, як правило, в неформальних умовах, тому виникла необхідність передавання емоцій і (частково) міміки того, хто пише. Звичайно, це можна зробити й за допомогою слів, але специфіка спілкування, особливо он-лайн, передбачає, по-перше, внесення якихось елементів «живого» у віртуальний зв'язок, а по-друге, скорочення часу, що витрачається на набір великої кількості тексту на клавіатурі комп'ютера. Тому в середовищі користувачів Інтернетом для передавання емоцій, міміки з'явилися специфічні знаки, які отримали назву *смайлики* (від. англ. *smile* 'усмішка').

Смайлик — це, як правило, певна послідовність декількох стандартних графічних знаків, які набираються за допомогою клавіатури і мають певне стале значення. Для прочитання такого знака варто нахилити голову вліво (на 90°) — і можна побачити стилізоване зображення. Він звичайно розташовується одразу після повідомлення, якого стосується, або у кінці фрази, наприклад, *Здається, веселий буде вечір :-), Нашим забили :-).*

Ця форма передавання емоцій набула поширення серед усіх користувачів Інтернетом, тому її певною мірою можна назвати інтернаціональною. Як правило, смислове значення смайлика сприймають усі комуніканти однаково, незалежно від того, хто сидить за комп'ютером — англо-, російсько- чи українськомовний користувач. Проте не усі смайлики інтернаціональні, є серед них і такі, які можна назвати лише українськими.

Смайлики, які використовуються сьогодні у Мережі, ми умовно поділили за частотою вживання на чотири групи (у лапках подається значення знака).

1. Смайлики, які вживаються найчастіше. До цієї групи належать смайлики на позначення емоцій та станів людини

:-) 'веселий'	:-' 'плювати'
:-('сумний'	-I 'спати'
:- 'серйозний'	-o 'хропіти'
:-> 'саркастичний'	-O 'позіхати'
;-) 'підморгувати'	<:-I 'тупий'
:-v 'говорити'	:-] 'дурень'
:-\$ 'не могли говорити'	:-P 'показувати язика'
:-S 'непослідовний'	:-9 'облизувати губи'
.-) 'одноокий'	:*' 'п'яний'
::-) 'в окулярах'	:=) 'з похмілля'
8-) 'у сонячних окулярах'	:-* 'цілувати'
B-) 'в окулярах з роговою оправою'	:^' 'щасливий'
B:-) 'в окулярах, піднятих вгору'	:-@ 'кричати'
g-) 'у пенсне'	8-O 'волати'
O-) 'у водолазній масці'	:-Q 'курити'
%-) 'стомлені очі'	:-? 'курити люльку'
:-D 'голосно сміятися'	:^('сумний', 'зажурений'
:-7 'крива посмішка'	8:('заляканий'
;-(' 'плакати'	8- 'спантеличений'
:(.. 'ридати'	:-C 'ледар'
8-П 'сердитий'	:<) 'кирпатий'
:-} 'вусатий'	:n) 'широкий ніс'
:-} 'бородатий'	:-# 'вставна щелепа'
{:-) 'у перуці'	?:-) 'красунчик'
':-) 'збрини брову'	:~) 'шмаркатий'
:- {} 'нафарбовані/намазані губи'	~-:-('спітнілий'
:-)X 'із краваткою-метеликом'	[:-) 'слухати плеєр'
X-('мертвий'	Ж:-) 'скульптурна зачіска'/ 'думати'

Характерною рисою цих графічних знаків є те, що вони можуть мати різну міру вияву ознаки.

Так, смайлик :-))) означає 'надзвичайно веселий'. Причому кількість знаків) може бути необмеженою — від двох аж до кількох десятків, і, звісно ж що більша кількість знаків, то більша міра вияву ознаки. Серед смайликів цієї групи є своєрідні омоніми, наприклад, :-)) 'дуже веселий' і 'той, що з подвійним підборіддям'; O-) 'у вододлазній масці' і 'циклоп', синоніми: :-)) і (:-) 'дуже веселий'; :-(((і :-< 'дуже сумний'; :-P і :-b 'той, що показує язика'.

2. Друга група смайликів — ті, які трапляються в Інтернеті не так часто. Серед цих знаків — форми на позначення соціальних, професійних та ін. ознак людини.

8:-)	'маленька дівчинка'	~0-}	'козак'
:)-8	'доросла дівчина'	*<:-)	'Санта-Клаус'
<:o)	'клоун'	-%	'бюрократ'/'банкiр'
(:	'солдат'	K:-)	'Карлсон'
):-)	'фея'	>:-)	'диявол'
@:-)	'мусульманин'	:-['вампiр'
Q:-)	'лікар-лор'	d8=	'зварник'
<)	'китаєць'	:-:	'мутант'
-:-('панк'	E:-)	'радіооператор'
+:-)	'священик'	[:]	'робот'

Якщо для першої групи характерною була ознака, то наступні знаки — це переважно суб'єкти. А тому й не дивно, що саме ці смайлики можуть «сміятися», «плакати», «ридати». Тобто визначальною рисою цих смайликів є те, що вони можуть уживатися в різних смислових варіантах, наприклад, <|) 'китаєць', і <|.(. 'китаєць, який ридає'. Деякі з них часто використовуються лише в якійсь одній формі, наприклад, панк — це здебільшого «зле обличчя», мутант — «сміслово невизначане».

3. Третя група графічних знаків — це смайлики-«ідіоматичні вирази».

:-	'усього найкращого'	:-&	'прикусити язика'
:)-~	'слина котиться'	X-)	'помирати не страшно'
:')-	'сміх крізь сльози'	X-I	'мертвим усе одно'
:-X	'рот на замку'	X-X	'мертві не говорять'
%@)	'щасливий, як порося'	X-E	'після смерті відомщу'

Смайлики цієї групи трапляються рідко. Умовність позначення ними певних ідіом виявляється в тому, що такі знаки функціонують і в англійських текстах, хоч відомо, що ідіоматичні вирази англійської та української мов не завжди тотожні. Очевидно, ця група — просто знаки, сприймані саме так українськомовною аудиторією.

Смайлик — специфічний різновид графічного мистецтва — поєднання писемних знаків у рисунки. То що ж це: знак-рисунок, або ієрогліф, чи просто рисунок, або піктограма?

Скоріше за все, така форма комп'ютерного письма — система піктографічних знаків. Смайлик у сучасних текстових повідомленнях — набір певних знаків письма, а не звичайний рисунок. Тому це, а також застосування його для схематичного позначення якогось поняття наближає смайлик до ієрогліфа — подібно до ієрогліфа він є схематизованим рисунком. Однак те, що за смайликом не закріплена конкретна одиниця мови, а також те, що він може інтерпретуватися будь-якою мовою, наближає його до піктограми. Більше того, смайлик може бути прочитаний як слово, синонім цього слова, словосполучення, речення з різними варіаціями змісту.

Деякі сучасні комп'ютерні програми для роботи з текстами передбачають використання цих новотворів комп'ютерних користувачів. Наприклад, програма Microsoft Word 97 автоматично замінює звичайні смайлики на схематичні рисуночки. Знак :-) при наборі на клавіатурі програма автоматично замінює на знак ☺; знак :-(— на знак ☹. Однак кількість таких автозамін, та і власне рисунків-смайликів, як правило, цим і обмежується. До того ж такі рисунки можна використовувати в онлайн-режимі, що відбувається на основі Microsoft Word 97. Загалом же текстові програми здебільшого не передбачають використання подібних рисунків. По-перше, тому що кількість смайликів зростає з величезною швидкістю, а по-друге, введення бодай одного додаткового знака до

універсальної знакової таблиці, яку ми використовуємо при наборі тексту, пов'язане з технічними труднощами. Щоб уникнути цієї проблеми, на сторінках більшості сайтів (зокрема у місцях спілкування) є стандартні набори рисуночків, використання яких пропонується при спілкуванні. Це, як правило, різні схематичні різнокольорові зображення людей, тварин, предметів тощо. Використовувані рисуночки характерні лише для конкретного сайту, однак стиль смайликів, які трапляються найчастіше й є найбільш уживаними, залишається незмінним.

Ще одним доказом на користь того, що смайлики є піктограмами, може стати те, що на сторінках деяких сайтів вони активно використовуються уже не як знаки, введені за допомогою комп'ютерної клавіатури, а як повноцінні малюнки чи елементи так званої gif-анімації, тобто художні малюнки чи малюнки специфічного комп'ютерного мультиплікаційного мистецтва.

Отже, *смайлики* — нові мовні форми, створені комп'ютерними користувачами, які швидко поширюються у Всесвітній мережі Інтернет. На сьогодні, з погляду загальної структури мови, це лише вузькопрофесійне явище, однак його утвердження в комп'ютерній мові, зважаючи на швидку комп'ютеризацію та розвиток мережі Інтернет, — не за горами.

Сергій Чемеркін